

Meeqqat atuarianni naammassisut amerlanerpaat ilinniartitaanerup iluani ingerlaqqittarnissaat qulakkeerniarlugu meeqqat atuariata siunertaata qanoq ittuuneranik ittuusariaqarneranillu naatsorsuutiginninneq pillugu apeqquteqaat aallaavigalugu oqallinnissamik siunnersuut
(Inatsisartuni ilaasortaq Sofia Geisler, Inuit Ataqatigiit)

Akissuteqaat

(Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut, Ilageeqarnermut Nunanullu Allanut Naalakkersuisoq)

Naalakkersuisut Inatsisartuni ilaasortaq Sofia Geisler, Inuit Ataqatigiinneersoq, atuariup siunertaata oqallisigineqarnissaanik siunnersuuteqarnera pillugu qujassuteqarfigaat.

Apeqqut oqallisissiarineqartoq assut naleqqullunilu tulluurtuuvoq. Atuariup siunertaata pingaaruteqarluinnartup oqallisigineqarnissaanik kissaateqartoqarnera nuannerpoq. Atuarfik pineqartillugu taamaallaat amerlassutsit eqqartornagit – pitsaassutsilli aamma eqqartorneqarnissaat Naalakkersuisut isumaqatigaat.

Danmarks Evalueringsinstitutip 2015-imi atuarfimmik naliliinera ilinniartitaanerullu iluani misissuinerit ineriartortitsiniarlunilu suliniutit maannakkut ingerlanneqartut eqqarsaatigalugit atuartut piffissamik atuarfimmi atuisarnerata siunertaanik uagut politikerit oqallinnissarput pingaaruteqarpoq.

Soorlu Inatsisartuni ilaasortap Sofia Geislerip malugeqqugaa, meeraq atuariup aallaavigisariaqarpaa.

Tamannalumi atuarfimmut inatsimmi atuuttumi aallaaviuvoq. Atuariup siunertaani inatsisillu taassuma aalajangersagartaani allani tamanna erserpoq, soorlu § 18, imm. 1-imi una oqaatigineqarpoq: ”atuartitsineq allanngorartuussaaq, atuartut ataasiakkaat pisariaqartitaannut piginnaariigaannullu naapertuuttuussalluni”. Tamatumani atuartut ataasiakkaat atuartitsinerup piareersarnerani ingerlanneranilu aallaaviunissaat isumagineqarpoq. Atuartut ataasiakkaat aamma qitiutillugit sulisoqartarpoq, soorlu atuartut ataasiakkaat iliuusissatut pilersaarusiorneqarneranni kiisalu ulluinnarni piffissanilu aalajangersimasuni ingerlaavartumik naliliisoqaraangat. Taakkunani atuartut ataasiakkaat ilinniakkamikkut inuttullu ineriartorneri atuartitaanerminniillu pissarsiaat, kiisalu atuarfimmi klassini kingullerni ilinniaqqinnissamik inuussutissarsiutillu pillugit ilitsersuisoqartillugu isigineqartarput.

Atuarfimmi ukiuni atuariusuni meeqqap tamarmiusup ilinniagassatigut, inuttut inooqataanikkullu inerikkiartornera ilikkariartorneralu sammineqartarput.

Atuariup meeraq qitiutittussaavaa, kisianni aamma meeqqat amerlasuut assigiinngitsorpassuarnik piginnaaneqarfillit atuartuutigisussaavai ataatsimoortitsisarnerillu pitsaasut pingaartittussaallugit. Taamaalisoqarnerani atuariup siunertaanik, meeqqat

ataasiakkaat qitiutinneqarnerannik ataatsimoorfiusartullu pillugit oqallinnerit pisariaqartut immikkoortorpassuaqalerlutillu imartuunngorsinnaasarput.

Taamaattumik Ivalup Aqqalullu – sumiluunniit najugaqaralarpata – atuarfimmi atuarneranni inuttut ineriartornissaminut periarfissinnissaat tunngaviusumik qulakkeertussaavarput. Ineriartorneq taanna timikkut, isumaliortaatsikkut inooqataanikkullu piginnaasanik ilikkagassanillu imaqtussaavoq.

Tassami Siorapalummi atuortoq tuluit oqaasiini pitsaanerulissasoq, Nanortalimmi atuortoq nunagisami oqaluttuassartaanik ilisimasaqassasoq, Tasiilami atuortoq matematikkimik soqtigisaqalernissaminut periarfissinneqassasoq, Sisimiuni atuortoq nipilersornermi nutaaliornermilu ineriartorsinnaassasoq, aamma Qaarsuni atuortoq piniartunngornissaminut, mekanikerinngornissaminut, isiginnaartitsisartunngornissaminut imaluunniit ingeniørinngornissaminut eqqortunik piginnaasaqalissasoq qulakkeertussaavarput.

Kikkut tamarmik atuarfimmi atugarissaarnissaminut, ilinniakkatigut inooqataanikkullu piginnaasaqarfimmi pissarsinissaminut kiisalu najukkaminni, nunagisaminni nunarsuarmilu inuiaqatigiinnik ilisimasaqalernissaminut periarfissaqassapput. Meerartatta inuttut inersimasuulernissaminut aammalu piginnaasaqarfimmikkut ilinniagaqalernissaminullu ingerlaqqinnissaminut pitsaanerpaanik piginnaasaqalernissaat matumani eqqarsaatigineqarpoq, siunissami inuuneq kissaatigisartik angussallugu periarfissaqalerlutik. Siunissami inuiaqatigiinni inooqataanermi namminneerlutik killilersugaanatillu toqqagaqarsinnaassapput peqataasinnaassallutillu. Taamaattumik pissutsit tamakkua pitsaanerulersinniarlugit suliniutit ingerlaavartut ingerlanneqarput, akisussaaffillu tamanna angajoqqaat, atuarfiit, kommunit Naalakkersuisullu akunnerminni peqatigiillutik inuiaqatigiinni nammatarivaat.

Atuarfiup siunertaani allassimavoq atuartup ilinniakkamigut tamatigoortumillu ineriartornera atuartup, atuarfiup angerlarsimaffiullu peqatigiillutik suliasarigaat. Taamaattumik angajoqqaat meeqqamik ilinniagaqarneranni atuarnerannilu peqataanissaat tamatumunngalu akisussaaqataanissaat qitiusumik pingaaruteqartuuvuq, soorlu assersuutigalugu angajoqqaat ataatsimiisinneqarnerini atuarfimmilu siulersuisut suliaanni peqataasarnermikkut. Angajoqqaat meeqqami atuarnerannik tapersersuinerminni piginnaasamikkut annertuunik assigiinngissuteqarput. Taamaattumik pissutsinik taama ittunik angajoqqaallu ataasiakkaat piginnaasaqarfiisa aallaaviunissaannik atuarfiup eqqumaffeqarnissaa pingaartuuvuq.

Namminersorlutik Oqartussat kommunillu atuarfiup nukittorsarneqarnissaa arlaqartutigit suliniuteqarfigaat. Atuortoq ilinniarnerni ikorfartorumallugu kommunit ataatsimoorlutik KIVITSISA ingerlappaat, atuakkamikkut ilinniagaqarnerat digitaliusumillu piginnaasaqarfii piginnaaneqarfiilu eqqarsaatigalugit. Taamatuttaaq Ilinniartitaanermut Aqutsisoqarfiup aammalu Digitalimik sullissinermit Aqutsisoqarfiup periusissiaq ‘Atuarfik digitaliusoq’ suliarinikuuat, atuarfiillu IT-mik teknologiiinillu atuartitsinermit atuinissaminut periarfissaat pitsaanusut qulakkeerumallugit atuarfiit ATTAT-mik attaveqataat annertusiartuaartinneqassaaq.

Atuarfiup iluani suliniutit pingaaruteqartut allat tassaapput atuarnermik pigiliussiniarnerup immikkullu atuartitsinerup nukittorsarneqarneri kiisalu atuartut immikkut pisariaqartitsisut

suliniuteqarfigineqarnerat. Taakkua saniatigut Ilinniartitaanermik Aqutsisoqarfiup atuakkanik ilinniutinik saqqummersitsisarnermik periusissiaq suliaraa, kiisalu Ilinniartitaanermik Ilisimatusarfik, Ilisimatusarfiup ataaniittoq, suleqatigalugu pikkorissatitsinernik periusissiaq suliaralugu. Atuakkanik ilinniutinik periusissiornermi atuartsinermi atortut digitaliusut analogiusullu qaffassisumik pitsaassuseqartut aturfimmi atuartsissutinut ataasiakkaanut qanitariissunullu pilersiororneqarput, kursuseritsinermilu periusissiami kursusit ineriartortitsinerillu atuisut suleqatigalugit pisariaqartitsinerallu naapertorlugu ingerlanneqartarput.

Meerartatta inuusuttortattalu periarfissaat nukittorsarumallugit aturfuup kingorna ingerlariarfinnut atassusiinissaq aamma pingaartuuvoq. Naalakkersuisut Ilinniartitaanermut Pilersaarutaat II 2019 ataatsimoortumik isiginniffiusoq aqutigalugu inuusuttut suli amerlanerit aturfik naammasseriiginnarlugu inuusuttut ilinniarfiini aallartittarnissaat suli ukkatarineqarpoq. Tamatumani ilitsersuineramik pitsaaneruseqarput, neqerooruteqarnissarput, ilinniagaqarnermi atugassanik pitsaasunik qularnaarinnissarput kiisalu inuusuttut ilinniagaqarnerminnik ingerlatsiinnarnissaannik anguniagaqarluta suliniuteqarnissarput piomasqaataassaaq. Suliniutitigut taakkunatigut anguniarparput inuusuttut ilinniarfiini ilinnialerumaartussat ilisimasaqareerlutik ilinniagassaminnik toqqaasalernissaat. Inuusuttut amerlanerit ilinniagaqarsimanissaat anguniagaammat, inissiat amerlanerit aamma pilersinnissaat eqqumaffigaarput, kollegialiortiternissamullu pilersaarummi nutaami ilinniagaqalerumaartussat qanoq iliorluta inissaqartinnissaat qulakkiissagipput pilersaarutaavoq.

Taanegareersut taakkua saniatigut Naalakkersuisut atuartsut atuarnerminnik naammassisut iliuusissatut pilersaarutissaannik suliaq aallartippaat, atuartsut pisariaqartitsisut Majoriaq aqutigalugu ilitsersorneqarnissaat ilinniakkaminnillu qaffasaanissaat qulakkeerumallugu. Atuartsut aturfimmik naammassinnittut iliuusissatut pilersaarutaat inuusuttut soorlu inooqataanermikkut unamminartorsiortut kikkuunerisa paasinissaannut tunngaviussapput, inuusuttullu ilinniagaqalersimangitsut ikilisarnissaannut siusinaartumik anguniagaqarfiusumillu suliniutinut aallaaviussapput pingaaruteqartut.

Naalakkersuisut inuusuttut ilinniagaqarfiini praktikkerfissanik naammattunik qulakkeerinninnissap unamminartuunera eqqumaffigaat. Unamminartoq taanna pingaartumik piffissami suliat annikilliffiini ersarittarpoq. Naak ukiuni kingullerni suliarineqartartut annertusigaluartut taamaattoq annertuseriarnerup taamaaqataanik praktikkerfissat amerlanerulinnigillat. Taamatut pisoqarnerani Qitiusumik inuussutissarsiutinillu ilinniarfiit ilisimavaat, ilinniagaqarniarlutik qinnuteqartut ilinniakkamikkut piginnaasaqartut ilinniarnissaminnullu akuerineqartut amerlasuut ilinniagaqalernissartik aallartissinnaasannigikkaat. Taamaattumik Naalakkersuisut Inatsisartut inatsisissaattut siunnersuummik saqqummiussaqaarput, suliffeqarfiit pisortallu suliffeqarfiisa lærlinginik praktikkertussanillu atorfinitsitsinerminni inuiaqatigiinnut akisussaaffeqarnerannik imaqaartumik. Siunnersuutip ilaatigut imaraa, pisortat oqartussaasut pisortallu suliffeqarfii praktikkerfissatut akuerisaasimagunik minnerpaamik arlaqaartunik amerlassusilinnik lærlingeqarlutillu praktikkerternermikkut kalaallit inuiaqatigiit ineriartornerannut iluaqutaasumik pisussaaffilernissaat.

Tassa atuartut ataasiakkaat atuarnerup ilinniagaqarnerullu aqquataasigut ingerlanerat pillugu sutigut tamatigut suliniuteqartoqarpoq, angusallu pitsaanerulersissagutsigit peqatigiilluta pissutsit atukkat ukkatariuartaqarpoq.

Taamaattumik Naalakkersuisut ilaatigut neriuutigaat, atuarfiup siunertaanik oqallinnitsigut isumassarsianik arlaqartunik pissarsissasugut ilinniartitaanerup misissorneqarnera ineriartorteqqinnissaalu pillugu suliniutip maannakkut ingerlareersup ingerlateqqinnerani tunngavigineqarsinnaasunik. Ilinniartitaanerup ataqatigiissup eqaatsumillu ingerlanneqartup pilersinnissaa matumani anguniagaavoq, inuusuttortatta tamarmik suliffeqarfinni piginnaasaqarfinnik atuagarsorluniluunniit ilinniarfinni ilinnialernissaminnut piginnaasaqarfinnik pigiliussaqaarnissaat siunertarineqarmat. Tassa inuusuttut suli ilinniagaqalersimanngitsut atuartitaanermi minnerpaamik ukiunik 12-inik sivilissusilimmi inissaqartinneqarnermikkut takussaajunnaarnissaat anguniarneqarpoq.

Ilinniagaqarnerup qaffasissusaanik kivitsiniarneq suliaavoq annertoq, tamannalu peqatigiilluta ingerlatissavarput. Naalakkersuisut atuarfiup siunertaata nunatta ineriartornissaanut kissaatigisatsinnik takutitsinissaa pingaartutut isigaat, atuarfiup inuiaqatigiillu avatangiisusut pitsaasumik ineriartortinnissaat anguniagaammat.

Naalakkersuisut taamatut oqaaseqarnermikkut inimi pissanganartumik oqallittoqarnissaa qilanaaraat.